

IDRÆT I STORBYERNE

Motions- og sportsvaner 2016
Aarhus og København

Notat / Januar 2017

Steffen Rask

Idrættens
Analyseinstitut

IDRÆT I STORBYERNE

MOTIONS OG SPORTSVANER 2016

AARHUS OG KØBENHAVN

Titel

Idræt i storbyerne. Motions- og sportsvaner 2016, Aarhus og København

Forfatter

Steffen Rask

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Venstre: VisitAarhus/Photopop

Højre: Copenhagen Mediacenter/Pierre Mangez

Print

Mercoprint Digital A/S

Udgave

1. udgave, København, januar 2017

Pris

Rapporten kan downloades gratis i vidensbanken på www.idan.dk

ISBN

978-87-93375-73-4 (elektronisk)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4A

DK-1437 København K

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning.....	6
Storbyernes baggrundsforhold	7
Storbyernes borgere.....	7
Aarhus: Landsby og storby.....	10
København: Opdelt storby.....	11
Motions- og sportsvaner	12
Idrætsdeltagelse	12
Aktivitetsvalg	17
Organisering	19
Faciliteter	24
Transporttid til faciliteter	26
Frivillighed.....	27
Aktivitet i hverdagen.....	29
Børn.....	31
Afrunding: Storbytendenser.....	37
Litteratur	39

Indledning

I begyndelsen af 2016 foretog Idrættens Analyseinstitut (Idan) en landsdækkende undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner. I forbindelse med dataindsamlingen bestilte Idan ekstra dataudtræk blandt voksne borgere i Aarhus og Københavns/Frederiksberg Kommuner for at kunne gå tættere på idrætten i de to største byer. Dette notat kortlægger københavnernes og aarhusianernes idrætsvaner på baggrund af datamaterialet.

Kortlægningen har til formål at tegne et billede af sports- og motionsudøvelsen i Danmarks to største byer og undersøge eventuelle forskelle såvel på idrætten i de to storbyer som på idrætten i storbyerne og resten af landet.

Tidligere analyser har vist, at sport og motion er en fast del af de fleste danskeres hverdag. Den seneste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner (Pilgaard & Rask, 2016) peger samtidig på, at idrætsvanemønstret varierer på tværs af en lang række parametre, bl.a. alder, indkomst og uddannelsesniveau.

I 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' (Pilgaard & Rask, 2016) berøres sammenhængen mellem idrætsdeltagelse og urbanisering kort, og det konkluderes, at idrætsdeltagelsen er størst i landets største byer, dog mindre i København end i de store provinsbyer Aarhus, Odense og Aalborg som samlet kategori. Dette notat undersøger ud over idrætsdeltagelsen også idrættens organisering, de benyttede faciliteter og det frivillige foreningslivs rolle i landets to største byer.

Notatet indgår i et sideløbende projekt, hvor Idan for Københavns Kommune kortlægger idrætten i København. Rapporten med arbejdstitlen 'Det københavnske idrætsliv' udkommer primo 2017.

Tidligere undersøgelse i storbyer

I 2010 foretog Idan en kortlægning af idrætten i Aarhus, 'Idræt og motion - Hvor er Århus?' (Pilgaard & Toft, 2010), i forbindelse med byens ansøgning om at blive Europæisk Kulturhovedstad i 2017. Rapporten tegnede et billede af motion, idræt og bevægelseskulturen i Aarhus Kommune anno 2010. Dele af rapporten byggede på datagrundlaget fra motions- og sportsvaneundersøgelsen fra 2007 og sammenlignede på en række parametre Aarhus med både København og resten af landet. Siden da er idrætsvanerne blandt borgerne i landets to største byer ikke blevet undersøgt med udgangspunkt i sports- og motionsvaneundersøgelsernes datagrundlag.

I forhold til idræt i Københavnsområdet henviser vi i øvrigt til to lokale undersøgelser, som Idan har gennemført i henholdsvis Gentofte og Frederiksberg Kommuner i 2015-2016. Rapporterne 'Fremtidens idrætsfaciliteter i Frederiksberg Kommune' samt 'Idræts- og bevægelsespolitikken i Gentofte Kommune' kan downloades i vidensbanken på idan.dk. Begge rapporter indeholder detaljerede analyser af idrætsdeltagelsen i de to kommuner.

Datagrundlag

I forbindelse med dataindsamlingen til 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016', der blev sendt ud til 6.500 børn og 11.000 voksne danskere, blev der udsendt spørgeskemaer til yderligere 2.000 voksne borgere i både Aarhus samt Københavns og Frederiksberg Kommuner. Formålet var at skabe et større datagrundlag for en særskilt analyse af idrætten i storbyerne. 3.221 børn og 3.914 voksne besvarede spørgeskemaet på landsplan. Inklusive de ekstra spørgeskemaer til borgere i Aarhus og København endte 1.024 aarhusianere og 1.079 københavnere med at besvare spørgeskemaet¹.

Tallene fra Aarhus og København/Frederiksberg vil blive sammenlignet med landsgennemsnitstallene fra den oprindelige undersøgelse. Begge datasæt er på grund af skævhed i repræsentativiteten af svarfordelingen for voksne vægtet på køn og alder. Respondentfordelingerne er dermed repræsentative for den faktiske befolkningssammensætning i både København, Aarhus og på landsplan. Datasættet for børnenes motions- og sportsvaner er ikke vægtet og indeholder ikke ekstra respondenter fra Aarhus og København. Derfor er antallet af respondenter fra de to byer noget mere beskedent, end det er tilfældet for de voksne. Derfor fokuserer dette notat primært på de voksne københavnere og aarhusianeres motions- og sportsvaner, hvor det er muligt at identificere signifikante forskelle i tendenserne. Dog er antallet af respondenter stadig relativt beskedent, når analyserne opdeles på specifikke undergrupper, eksempelvis bestemte aldersgrupper. Derfor skal de følgende analyser læses som et tilnærmelsesvist overbliksbillede, der dog kan udvise mere sikkerhed i analyserne, end det tidligere har været muligt.

Storbyernes baggrundsforhold

København og Aarhus adskiller sig som landets to største byer fra resten af landet på befolkningssammensætning og en række andre parametre. I dette afsnit beskrives nogle af de konkrete baggrundsforhold, der danner ramme om idrætten i de to byer.

København dækker i dette notat over Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune. Nabokommuner som Gentofte, Gladsaxe, Rødovre og Hvidovre karakteriseres i stedet som forstadskommuner. Tallene fra Aarhus følger kommunegrænsen for Aarhus Kommune, og inddrager dermed flere mindre byer og forstæder.

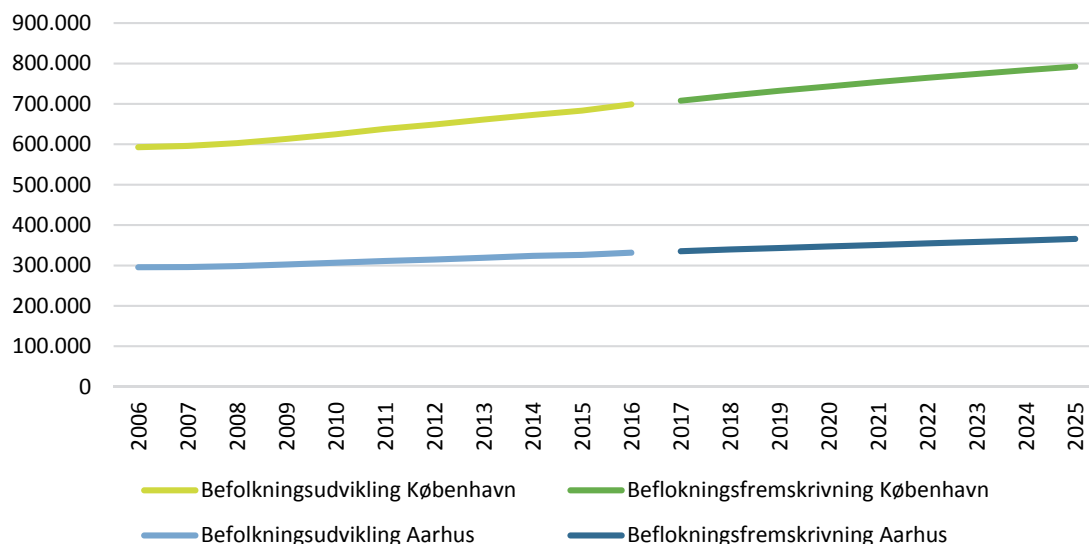
Storbyernes borgere

De følgende københavnske nøgletal er beregnet for hele København (Københavns og Frederiksberg Kommuner). I København bor der i alt 699.033 indbyggere (pr. 1. juni 2016), hvoraf størstedelen (594.545) bor i Københavns Kommune. Ifølge kommunernes egne befolkningsfremskrivninger forventes tallet at stige til 792.488 i 2025, hvilket er en forventet stigning på 13,4 pct.

¹ 'Københavnere' dækker i resten af notatet over både borgere i Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune, med mindre andet tydeligt fremgår.

I Aarhus Kommune bor der 331.505 indbyggere (pr. 1. juni 2016). Her forventes indbyggertallet at stige til 365.739 i 2025, hvilket er en forventet stigning på 10,3 pct. Til sammenligning forventes det samlede indbyggertal i Danmark blot at stige med 4,8 pct. frem mod 2025. Fraregnes de tre storbykommuner, er befolkningstilvæksten i resten af landet nede på 3,6 pct. (Danmarks Statistik).

Figur 1: Befolkningsudvikling i Aarhus og København 2006-2025 (antal borgere)²

Figuren viser befolkningsudviklingen i Aarhus og København fra årene 2006-2016 og befolkningsfremskrivning fra 2017 frem til år 2025. Kilde: Aarhus Kommune, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune.

I forhold til motions- og sportsvaner er det ud over selve væksten i antallet af indbyggere relevant at have en række forhold for øje, når idrætsvanerne undersøges og relateres til andre steder i landet.

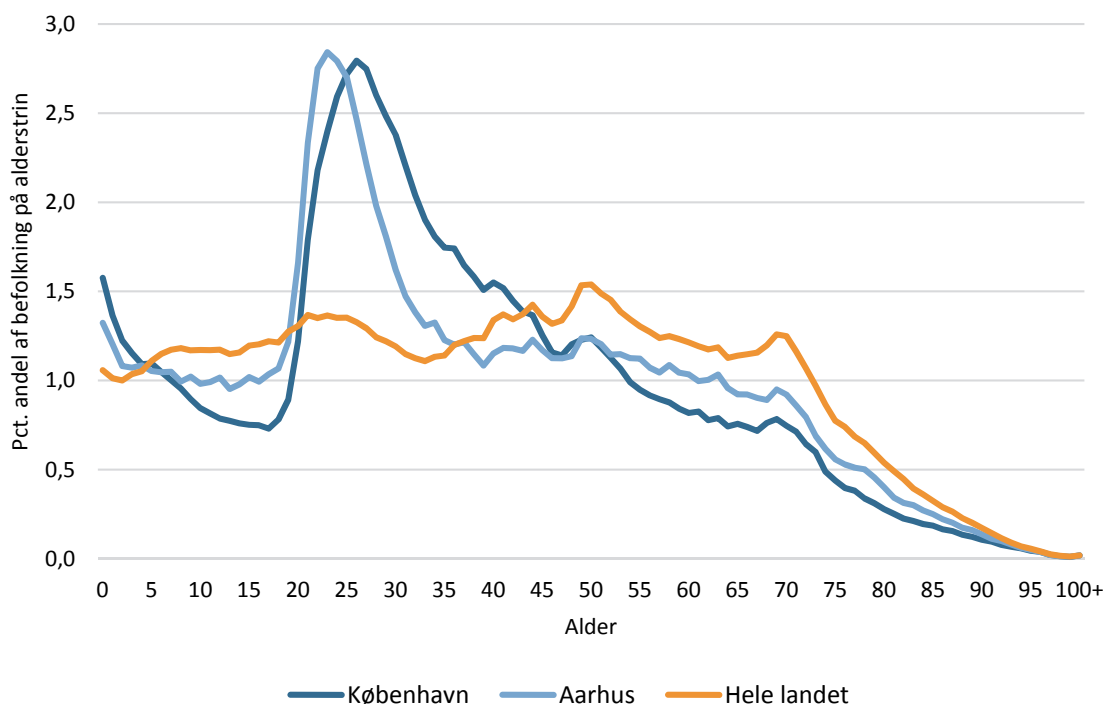
'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' viser, at blandt andet idrætsdeltagelsen (aktivitetsniveau og valg af aktivitet), brug af faciliteter og valg af organiseringsformer varierer mellem aldersgrupper, hvilket betyder, at den specifikke alderssammensætning i storbyerne er relevant for idrætsdeltagelsen. Unge under 29 år og ældre i alderen 60-69 år står således for den største idrætsdeltagelse.

Nedenstående figur 2 viser tydeligt, at unge voksne er klart overrepræsenteret i både Aarhus og København. I Aarhus er der især en høj andel af de ca. 20-30-årige, mens det i Københavns tilfælde er de ca. 20-40-årige, som er særligt overrepræsenterede. Omvendt ligger begge byer under landsgennemsnittet i andelen af ældre aldersgrupper og børn og unge mellem 5-18 år.

² Kilder: <http://www.aarhus.dk/~media/Dokumenter/Borgmesterens-Afdeling/Statistik-og-Ledelses-information/Befolkning/Prognose/Befolkningsprognose-2015-2025.pdf>
<http://www.kk.dk/artikel/statistikbanken-0>
<http://www.frederiksberg.dk/Om-kommunen/Kommunefakta.aspx>

Begge byer har altså karakter af at være unge 'studiebyer' med mange studerende og nyuddannede. På trods af stor befolkningstilvækst oplever byerne således også en stor fraflytning, når de unge bliver ældre, færdiguddannede og stifter familie.

Figur 2: Relativ alderssammensætning af borgere (pct.)

At befolknings sammensætning i Aarhus og København adskiller sig fra resten af landet afspejler sig yderligere på en række nøgletal, der varierer på tværs af idræts- og foreningsdeltagelse (Social- og Indenrigsministeriet, 2015). Nøgletal for Københavns og Frederiksberg Kommuner er i det følgende regnet sammen for København.

Aarhus og København har den laveste andel af borgere over 65 år i Danmark med hhv. 14 pct. og 11,3 pct. af det samlede antal borgere.

Hele 45 pct. af de 25-64-årige københavnere har en lang videregående uddannelse, mens andelen i Aarhus er 42,4 pct. Kun enkelte københavnske omegnskommuner har en højere andel af borgere med en lang videregående uddannelse. På landsplan er gennemsnittet 29,1 pct.

Andelen af ikke-vestlige indbyggere er relativt høj i begge byer, hvor Aarhus har 420 indbyggere med ikke-vestlig baggrund pr. 10.000 indbyggere, mens andelen i København er 667 indbyggere med ikke-vestlig baggrund pr. 10.000 indbyggere³. På landsplan er gennemsnittet 376 indbyggere med ikke-vestlig baggrund pr. 10.000 indbyggere.

³ Københavns og Frederiksberg Kommune har hhv. 709 og 425 indbyggere med ikke-vestlig baggrund pr. 10.000 indbyggere.

Aarhusianerne har en gennemsnitlig personlig indkomst på 303.066 kr. om året (2015), mens københavnernes er en smule højere på 313.624 kr. om året⁴. Dermed er københavnere de 'rigeste' indbyggere blandt kommunerne med landets seks største byer København, Aarhus, Odense, Aalborg, Esbjerg og Randers. For hele landet ligger gennemsnittet på 308.144 kr. om året.

Særligt kendetegnende for København er landets højeste befolkningstæthed med 7.199 borgere pr. kvadratkilometer (2015)⁵. Aarhus Kommune er til sammenligning nummer 19 i landet med en befolkningstæthed på 697 borgere pr. kvadratkilometer, hvilket giver Aarhus den næsthøjeste befolkningstæthed uden for Region Hovedstaden.

Befolkningstætheden skaber nogle særlige udfordringer, men også muligheder i forhold til idrætsfaciliteter. Der er eksempelvis mange 'kunder' i nærområdet og grundlag for 'specialanlæg', men samtidig begrænset plads til eksempelvis fodboldbaner, specielt i København (Københavns Kommune, 2011; Forsberg & Nielsen, 2016). For nogle byområder i storbyerne – især der, hvor befolkningstilvæksten er høj (eksempelvis Indre By og Vesterbro i København) – er denne udfordring større end andre steder.

Aarhus: Landsby og storby

Karakteristisk for Aarhus Kommune er dens dobbelte funktion som både storby og landsby på trods af at have Danmarks næststørste by. På den ene side udvikler kommunen sig som storby og følger nogle generelle urbaniseringstendenser med relativt stabil befolkningstilvækst, stigende befolkningstæthed, stor andel unge og studerende og ekspansion af byen, der vokser sammen med forstæderne og landsbyerne uden for bygrænsen, ligesom nye byområder udbygges og fortættes, eksempelvis Nye i det nordlige Aarhus, Ceres-bygningerne/Vesterbro og Aarhus Ø/bynære havnearealer.

På den anden side har Aarhus Kommune nogle træk, der i højere grad kan karakteriseres som landsbytræk, med skove og åbne landområder og mere fritliggende bysamfund. Aarhus har let adgang helt inde fra midtbyen til skov- og naturarealer og bynære havnearealer, der blandt andet skaber mange muligheder for idrætsudfoldelse i det fri. Dermed står kommunen over for en lang række forskelligartede udfordringer og muligheder i forbindelse med idræts- og bevægelseskultur.

I forhold til København har Aarhus generelt et foreningsbillede med flere flerstrengede foreninger i periferien, som man kender det fra landområder eller mindre provinsbyer, mens midtbyen i Aarhus i højere grad minder om København/Frederiksberg med relativt lav facilitetsdækning, mange kommercielle fitnesscentre osv.

⁴ I Københavns Kommune er gennemsnittet 304.699 kr. mod 364.056 kr. i Frederiksberg Kommune (2015).

⁵ I Københavns Kommune bor 6.729 borgere pr. kvadratkilometer, mens der i Frederiksberg Kommune bor 11.848 borgere pr. kvadratkilometer (2015). Kommunerne har hhv. den næsthøjeste og højeste befolkningstæthed i landet.

København: Opdelt storby

København er en by i rivende udvikling med nye bydele på vej i eksempelvis Valby (Carlsberg), Nordhavn og Ørestaden. I kraft af at være hovedstad og de generelle urbaniserings-tendenser tiltrækker byen mange tilflyttere både fra resten af landet og udlandet. Det er derfor en sammensat indbyggerskare, hvilket også smitter af på idrætsbilledet i København.

Selvom København i højere grad end Aarhus og landets øvrige større byer primært udvikler sig ad et storbyspor, indeholder København en række interne forskelle, ikke kun mellem Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune og resten af landet, men også mellem kommunens enkelte bydele.

På trods af en kraftig befolkningstilvækst varierer tilvæksten i styrke i de enkelte bydele, ligesom borgersammensætning i bydelene varierer i både uddannelsesniveau, indkomst og herkomst. I Indre By og på Østerbro, med det højeste indkomst- og uddannelsesniveau, vil der typisk kunne forventes en højere idrætsdeltagelse end i Brønshøj-Husum og Bispebjerg pga. disse områders høje andel af borgere fra ikke-vestlige lande samt relativt mange fuldtidsledige. København har i modsætning til Aarhus relativt begrænset adgang til natur inden for kommunegrænsen, men har til gengæld attraktive parkarealer og grønne områder og gode muligheder for idræt ved vandet.

Motions- og sportsvaner

I dette afsnit følger en analyse af aarhusianernes og københavnernes idrætsdeltagelse og vaner både de to storbyer imellem og i forhold til hele landet.

Analyserne er som nævnt foretaget på baggrund af datagrundlaget for 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' med tilføjelse af et ekstra antal respondenter fra Aarhus og København blandt voksne borgere over 16 år.

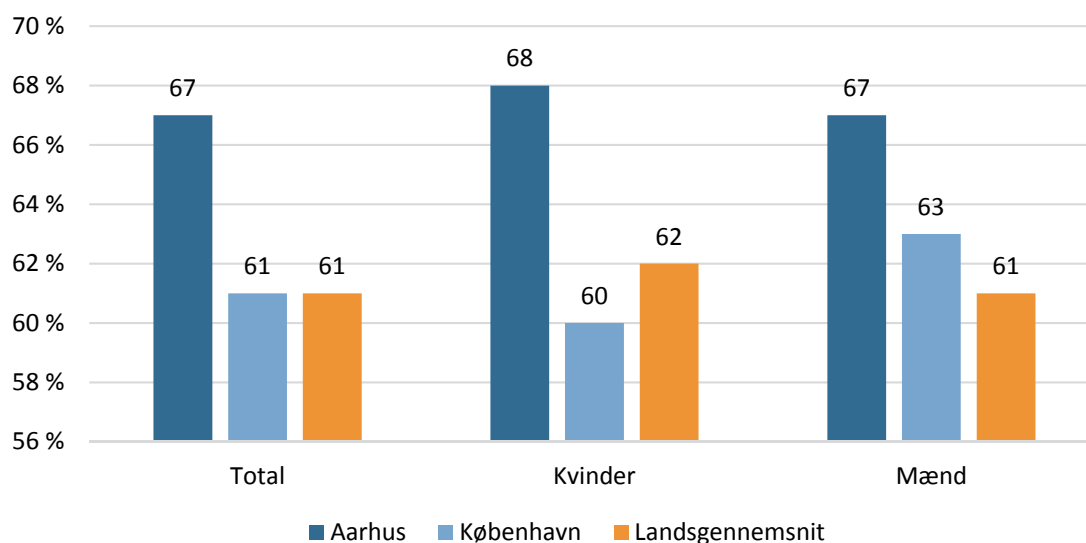
Idrætsdeltagelse

Overordnet set er idrætsdeltagelsen en smule højere i Aarhus sammenlignet med både København og den gennemsnitlige idrætsdeltagelse i hele landet. 67 pct. af aarhusianerne angiver, at de normalt dyrker sport eller motion. Københavnerne ligger på 61 pct., hvilket er på samme niveau som landsgennemsnittet. Der er ingen signifikante forskelle blandt kønnene.

Idrætsaktivitet bestemmes i den landsdækkende undersøgelse ud fra andelen, der svarer 'Ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Et andet mål til at bestemme andelen af idrætsaktive er andelen af borgere, der angiver at have dyrket mindst én aktivitet fast inden for de seneste år på en lang liste over specifikke aktiviteter. I Aarhus er andelen, der angiver at dyrke mindst én aktivitet på 87 pct., mens den i København er 83 pct. Gennemsnittet på landsplan er 82 pct.

Andelen er dermed højere end idrætsdeltagelsen i figur 3, men viser nogenlunde samme sammenhæng, hvor aarhusianerne er mere aktive end både københavnernes og den gennemsnitlige dansker.

Figur 3: Dyrker du normalt sport/motion? (pct.)

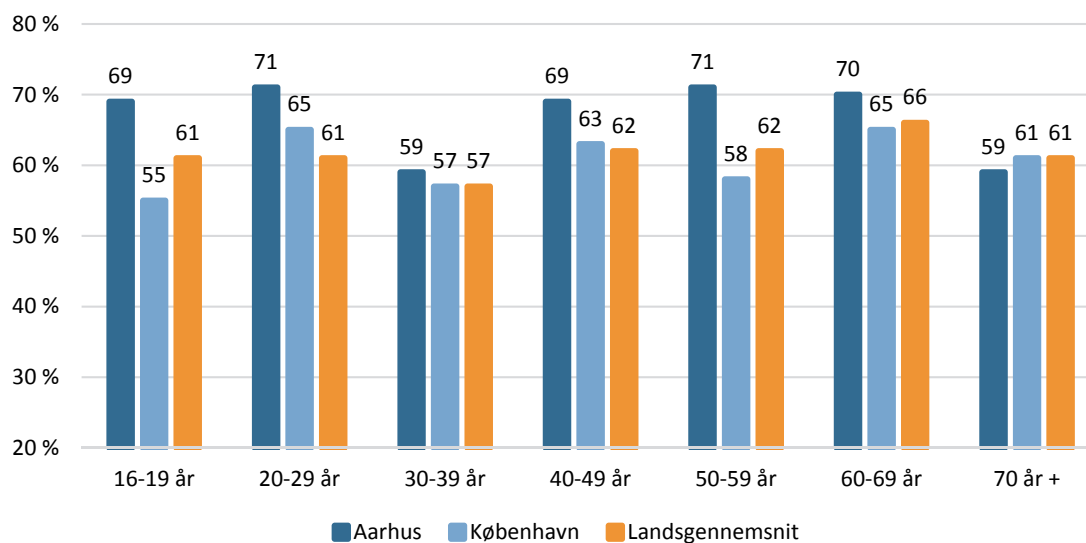
Figuren viser andel af befolkningen, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?' (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Landsgennemsnit=3.914).

Fra de landsdækkende idrætsvaneundersøgelser er uddannelseslængde kendt som en afgørende faktor for idrætsdeltagelse. Et højere uddannelsesniveau betyder, at befolkningen er mere tilbøjelig til at dyrke sport eller motion i fritiden (Pilgaard & Rask, 2016). Samtidig er unge og ældre de mest aktive aldersgrupper sammenlignet med de midaldrende voksne. Her er hverken Aarhus eller København undtaget. Begge byer er præget af mange unge studerende og højtuddannede og må derfor forventes at have en højere idrætsdeltagelse end mange andre steder i landet. For at vurdere hvorvidt aarhusianernes høje idrætsdeltagelse blot er udtryk for den særlige befolkningssammensætning, kontrolleres tallene for en række baggrundsfaktorer.

Figur 4 viser idrætsdeltagelsen fordelt på aldersgrupper og viser, at aarhusianerne er mere aktive inden for næsten alle aldersgrupper i forhold til København såvel som landsplan. Kun blandt de allerældste borgere og de 30-39-årige er aarhusianerne på niveau med københavnernes og landsgennemsnittet. Københavnerne synes derimod mere 'ustabile' i de forskellige aldersgrupper, hvor niveauet kun er højere end landsgennemsnittet for de 20-29-årige. I denne aldersgruppe er der i begge byer mange studerende, der er i gang med en mellemlang eller lang uddannelse, og derfor kan være med til at trække niveauet for aldersgruppen op i forhold til landsgennemsnittet.

Det er derudover interessant, at aarhusianernes øgede idrætsdeltagelse ikke slår igennem for de 30-39-årige. Aldersgruppen er især kendetegnet ved erhvervskarriere og mange småbørnsfamilier. Det kan se ud til, at disse forhold udviser forskelle i idrætsdeltagelse mellem Aarhus/København og resten af landet. Forskellene er også mindre blandt ældre borgere.

Figur 4: Dyrker du normalt sport/motion? Fordelt på aldersgrupper (pct.)

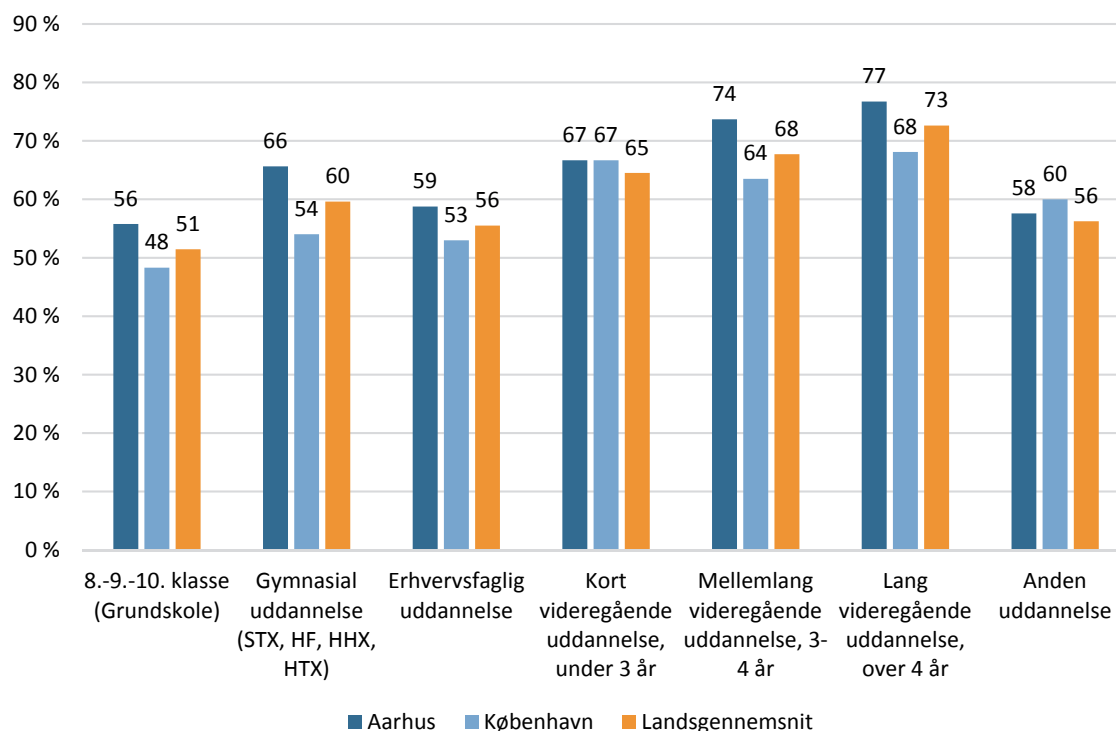
Figuren viser andel af befolkningen, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på aldersgrupper (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Landsgennemsnit=3.914).

Ser man nærmere på sammenhængen mellem beskæftigelse og idrætsdeltagelse, fremgår det, at studerende er blandt de mest aktive danskere. I figur 5 kontrolleres der for, at Aarhus og København har mange studerende, der endnu ikke har opnået deres højeste uddannelse og derfor i undersøgelsen vil opfattes som lavere uddannede. Derfor fjernes studerende fra figuren nedenfor, således at en høj andel af studerende ikke giver et billede af højere aktivitet blandt lavere uddannede i de to byer.

Figur 5 krydser idrætsdeltagelse med uddannelseslængde og tegner nogenlunde samme billede som figur 4. Aarhusianerne er således generelt mere aktive i forhold til både københavnere og resten af landet på stort set alle uddannelsesniveauer. Kun i forhold til borgere med en kort videregående uddannelse eller 'anden uddannelse' udlignes forskellene.

Københavnere er omvendt mindre aktive end landsgennemsnittet på de fleste uddannelsesniveauer. Umiddelbart ser det altså ud til, at effekten af uddannelsesniveau på idrætsdeltagelse er mindre i København end Aarhus og resten af landet. Sagt på en anden måde: København 'underpræsterer' en smule, idet borgerne har en lavere idrætsdeltagelse end man kunne forvente i forhold til befolkningens uddannelsesniveau, mens Aarhus ligger en anelse højere, end man kunne 'forvente' i forhold til forskellige befolkningsgruppers uddannelsesniveau.

Figur 5: Dyrker du normalt sport/motion? Fordelt på uddannelsesniveau (pct.)⁶

Figuren viser andelen af befolkningen, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på spørgsmålet 'Hvad er din højeste gennemførte uddannelse'. Studerende er udeladt (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Lands gennemsnit=3.914).

På baggrund af korrigeret for både alder og uddannelsesniveau er det tydeligt, at idrætsdeltagelsen i Aarhus generelt er højere end i både København og hele landet og dermed ikke blot et direkte udtryk for en borgersammensætning med mange studerende og unge højtuddannede, der opretholder en høj idrætsdeltagelse. Dette understreges af, at København har en lignende befolkningssammensætning målt på aldersfordeling og uddannelsesniveau.

Et nærmere kig på de studerende i de to byer peger dog på, at borgerne i netop denne befolkningsgruppe er mere aktive i storbyerne end på landsplan. På landsplan er 60 pct. af de studerende idrætsaktive, mens andelen blandt de københavnske og aarhusianske studerende er hhv. 65 pct. og 68 pct., som figur 6 herunder viser. Forskellen er dog kun signifikant for de aarhusianske studerende⁷. At de studerende i København og Aarhus er mere aktive end andre steder i landet kan formentlige skyldes, at mange studerende her tager mellemlange eller lange videregående universitetsuddannelser. Dermed forventes de også at have et højere aktivitetsniveau end studerende udenfor universitetsbyerne, hvor en

⁶ Valgmuligheden 'AMU (Arbejdsmarkedsuddannelse)/Specialarbejderuddannelse' er udeladt pga. meget få angivelser.

Respondenter, der har angivet deres nuværende hovedbeskæftigelse som 'Under uddannelse/går i skole' er udeladt, for at korrigeret tallene for en høj andelen af studerende i storbyerne.

⁷ Dette skyldes, at kun ca. 250 studerende fra hver by er repræsenterede i undersøgelsen, hvorved forskellen skal være større for at være signifikante.

større andel af de studerende tager en kortere erhvervsuddannelse eller andre kortere videregående uddannelser.

Den landsdækkende undersøgelse viste som sagt en vis sammenhæng mellem urbanisering og idrætsdeltagelse, hvor de mest aktive danskere bor i Aarhus, Odense og Aalborg. Dog ser det ikke ud til, at urbaniseringen har samme positive betydning for idrætsdeltagelsen i København.

I stedet ser det ud til, at den høje idrætsdeltagelse i København og hovedstadsområdet, der blev observeret i den landsdækkende undersøgelse, trækkes op af flere af forstadskommunerne rundt om København, hvor idrætsdeltagelsen ifølge en række kommunale idrætsvaneundersøgelser generelt ligger højt (Pilgaard, 2016; Forsberg & Pilgaard, 2015; Pilgaard & Forsberg, 2015)⁸.

Krydses et forhold som beskæftigelse med idrætsdeltagelse, er funktionærer og tjenestemænd normalt mest tilbøjelige til at dyrke sport og motion i fritiden, mens tilbøjeligheden typisk er lavere blandt ledige uden for arbejdsmarkedet (ledige på kontanthjælp, på orlov og førtidspensionister).

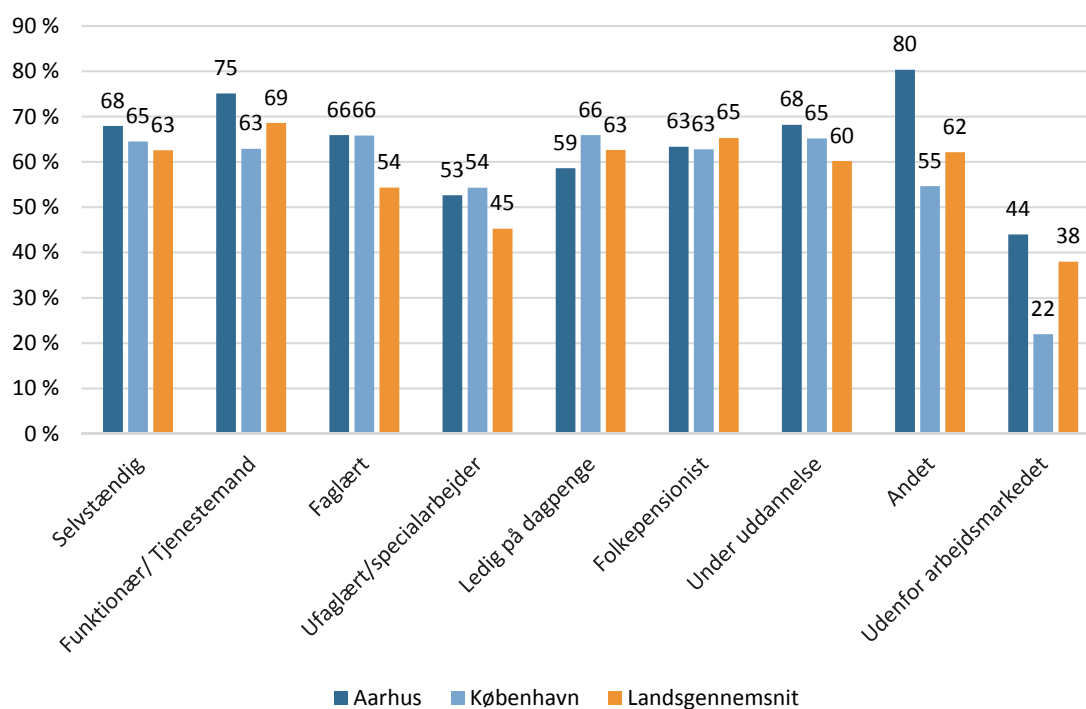
Overordnet varierer idrætsdeltagelsen mindre i København, end det er tilfældet i Aarhus og på landsplan. De københavnske funktionærers aktivitetsniveau adskiller sig ikke positivt fra de andre professioner i samme grad som i resten af landet, ligesom ufaglærte, der på landsplan er én af de mindst aktive beskæftigelsesgrupper, i både Aarhus og København til gengæld er mere aktive end på landsplan. Den relativt lave idrætsdeltagelse blandt funktionærer er dog ikke alene skyld i, at København underpræsterer i forhold til Aarhus. Til gengæld er der blandt ledige udenfor arbejdsmarkedet klart færre aktive i København i forhold til Aarhus og resten af landet.

Ser man bort fra denne kategori, er der altså en svagere sammenhæng mellem idrætsdeltagelse og hovedbeskæftigelse i København, end man ser i Aarhus og resten af landet. Med andre ord underpræsterer københavnerne i de beskæftigelsesgrupper, hvor der forventes højere idrætsdeltagelse, mens de overpræsterer i nogle af de beskæftigelsesgrupper, hvor der forventes en lavere idrætsdeltagelse.

I Aarhus er variationen mellem beskæftigelsesgrupperne mere tydelig, hvilket især skyldes større idrætsdeltagelse blandt funktionærer, selvstændige og respondenter, der har svaret 'Andet'.

⁸ Det skal dog nævnes, at der er metodeforskelle mellem 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' og de lokale kommuneundersøgelser. Blandt andet har kommuneundersøgelserne en relativt lav svarprocent (eksempelvis 27 pct. i Frederiksberg Kommune), hvilket kan have betydning for tallenes sikkerhed. Respondenter, der dyrker idræt, sport eller motion, er formentlig mere villige til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen end inaktive. Derfor er der en risiko for at overvurdere den samlede idrætsdeltagelse en smule.

Figur 6: Dyrker du normalt sport/motion? Fordelt på hovedbeskæftigelse (pct.)⁹

Figuren viser andelen af befolkningen, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på hovedbeskæftigelse (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Lands gennemsnit=3.914).

Aktivitetsvalg

Det er kendetegnende for idrætten i storbyerne, at der er tale om et idrætsbillede med mange nicher og enkelte store og dominerende idrætsaktiviteter. Der er også flere forskelle mellem København og Aarhus med hensyn til borgernes valg af aktiviteter.

I både København og Aarhus er styrketræning og løb – i endnu højere grad end på landsplan – de klart mest populære aktiviteter. Fire ud af ti borgere i de to byer løbetræner, mens 37 pct. dyrker styrketræning. Det er altså i endnu højere grad end på landsplan de individuelle motionsaktiviteter, der er mest populære i storbyerne. Dette forklares overvejende af, at netop disse aktiviteter generelt er populære blandt de 16-29-årige. Aktiviteterne er karakteriseret ved at have lav adgangsbarriere og ved at være fleksible både geografisk, tidsmæssigt og i forhold til offentlige faciliteter.

Københavnernes aktivitetsvalg varierer dog på flere måder fra både Aarhus og resten af landet. Københavnerne dyrker generelt mere svømning, yoga, fodbold og crossfit end aarhusianerne og resten af landet, der til gengæld i højere grad tager på vandreture, dyrker gymnastik eller badminton.

⁹ 'Udenfor arbejdsmarkedet' er en samlet gruppe for valgmulighederne 'På orlov', 'Ledig på kontanthjælp' og 'Førtidspensionist'.

Flere af forskellene kan naturligt forventes at hænge sammen med forskelle i adgangsmuligheder til aktiviteterne. Eksempelvis har københavnere gennemsnitligt længere til mountainbikespor, vandreruter i naturen, golfbaner og jagtområder end aarhusianerne, mens de har større adgang til eksempelvis oplyste park/vejområder og svømmehaller, som ikke nødvendigvis findes tæt på i mindre byer eller landområder.

Hvor København på flere områder adskiller sig fra resten af landet i forhold til valg af aktiviteter, placerer Aarhus Kommunes dobbelte funktion som både 'provinsby' og 'storby' byen et sted imellem københavnernes 'storbyvalg' og resten af landets aktivitetsvalg. På den ene side følger aarhusianerne en trend med større fokus på individuelle motionsaktiviteter, men følger på den anden side i høj grad tendenserne på landsplan inden for mange andre aktiviteter.

Tabel 1: De mest populære idrætsaktiviteter blandt voksne (pct.)

Fed: Signifikant forskel fra landsgennemsnit <i>Kursiv:</i> Signifikant forskel mellem Aarhus og København	Aarhus	København	Landsgennemsnit
Styrketræning	37	37	30
Løb	41	40	29
Vandreture	26	18	25
Svømning	14	20	15
Spinning	12	11	11
Yoga ¹⁰	9	15	9
Landevejscykling ¹¹	7	6	8
Gymnastik	6	5	8
Skiløb/snowboard	9	10	8
Fodbold	6	10	7
Aerobic ¹²	10	9	7
Badminton	6	4	6
Mountainbike	5	4	6
Andre former for fitness	5	5	5
Golf	3	2	4
Dans (alle former)	6	5	4
Crossfit	4	7	4
Fiskeri	3	4	4
Anden idrætsgren	3	3	4
Pilates	4	5	3
Jagt	2	1	3
Anden vandtræning	1	1	2
Håndbold	3	1	2
Tennis	4	2	2

Tabellen viser andelen af befolkningen, der dyrker de enkelte aktiviteter (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Landsgennemsnit=3.914).

Organisering

På trods af at aktiviteter som styrketræning og løb, der typisk foregår udenfor foreningerne, er særdeles populære i både Aarhus og København, er det primært københavnere, der er mindre aktive i foreningsregi i forhold til aarhusianerne og resten af landet. Kun 32 pct. af de idrætsaktive københavnere dyrker én eller flere aktiviteter i foreningsregi, hvilket er lavere end i resten af landet. Til gengæld dyrker betydeligt flere idrætsaktive københavnere og aarhusianere aktiviteter i privat regi. I København er flere aktive i privat regi end i foreningsregi.

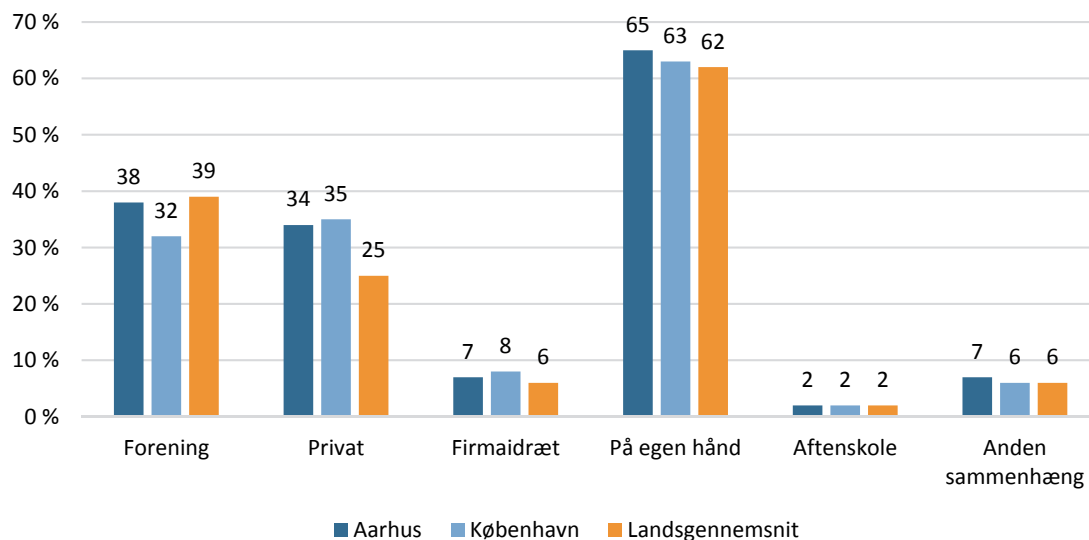
¹⁰ Inkl. afspænding og meditation.

¹¹ Ikke som transport til arbejde og lignende.

¹² Aerobic/step/HIIT/pump/Zumba, eller lignende fitnessstræning på hold.

Den mest populære organiseringsform overalt i landet er dog den selvorganiserede, hvor mere end 6 ud af 10 aktive danskere dyrker deres aktiviteter.

Figur 7: Organisering af idrætsaktiviteter (pct.)

Figuren viser andelen af befolkningen, der er aktive i forskellige organiseringsformer (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Lands gennemsnit=3.914).

Figur 8 viser, at forskellen i andelen af foreningsaktive i de forskellige aldersgrupper varierer i mellem København og Aarhus. Blandt de unge under 30 år er billedet nogenlunde ens i de to byer, men derefter udvikler foreningsdeltagelsen sig meget forskelligt i de to byer.

Hvor foreningsdeltagelsen i Aarhus ligger højere end landsgennemsnittet blandt de midaldrende imellem 40-69 år og når den højeste andel blandt de 60-69-årige, falder foreningsdeltagelsen drastisk blandt københavnere efter 20-årsalderen og stiger først en anelse igen blandt seniorerne.

Blandt de ældre aarhusianere er det især gymnastik, vandreture og golf, der dyrkes i foreninger og er med til at trække andelen af foreningsaktive op.

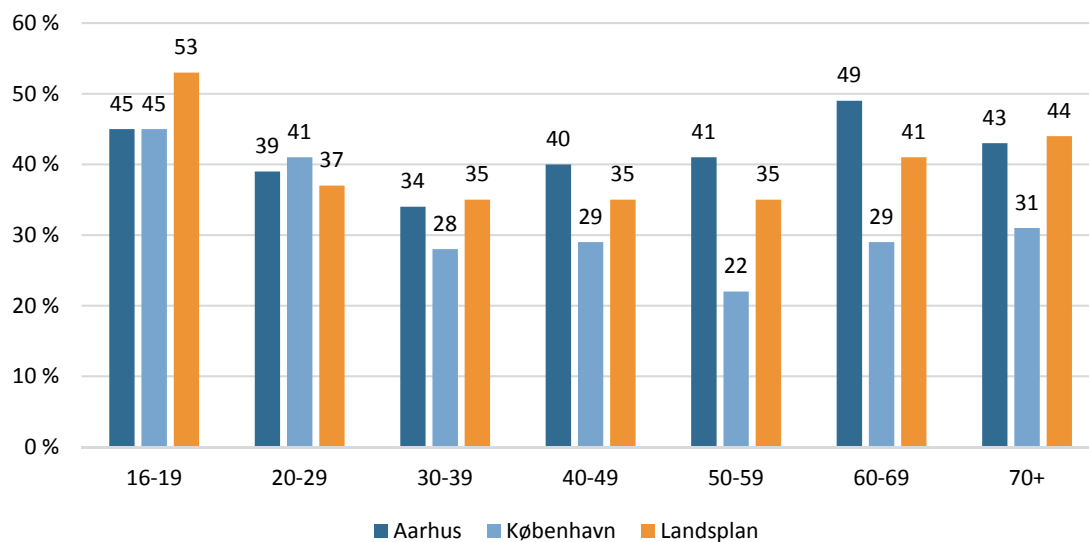
Omvendt er københavnere langt mere aktive i privat regi i stort set alle aldersgrupper, hvor andelen – bortset fra de alleryngste og allerældste – ligger mellem 5 og 12 procentpoint højere end landsgennemsnittet (se figur 9).

Til sammenligning er flere aarhusianere aktive i privat regi i forhold til landsgennemsnittet, men i Aarhus er andelen af aktive i privat regi lav blandt de midaldrende borgere, hvilket ikke på samme måde er tilfældet i København.

Der tegner sig altså et billede af, at de voksne københavnere melder sig ud af foreningerne i en ung alder og i høj grad melder sig ind i private centre for at dyrke deres idrætsaktivite-

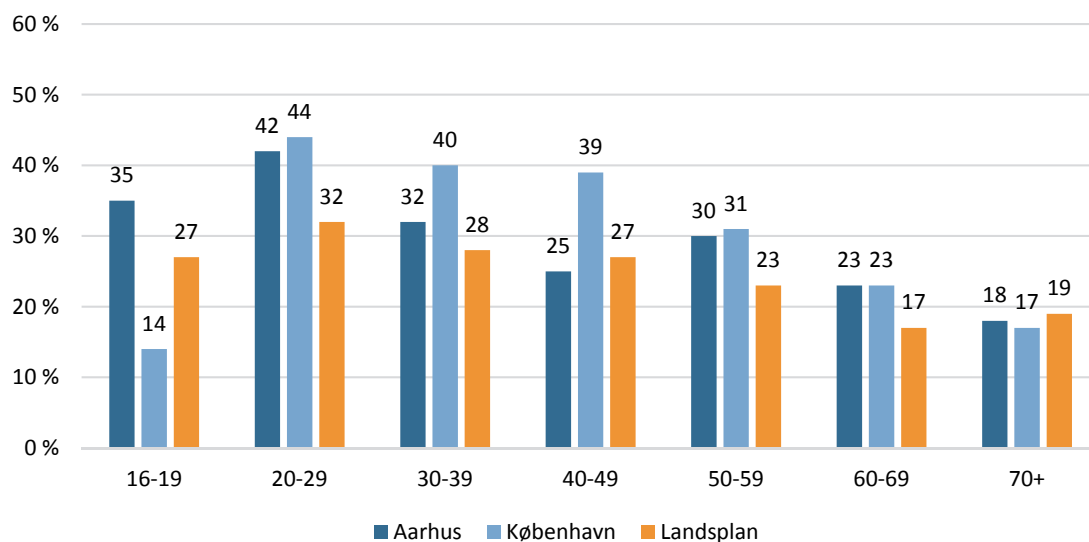
ter. Aarhusianerne bevarer en højere aktivitet i idrætsforeningerne med alderen, sideløbende med at aarhusianerne i de fleste aldersgrupper også har flere medlemmer af private centre end resten af landet.

Figur 8: Andelen af foreningsaktive fordelt på aldersgrupper (pct.)

Figuren viser andelen befolkningen, der dyrker én eller flere aktiviteter i foreningsregi fordelt på aldersgrupper (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Landsplan=3.914).

Figur 9: Andelen af aktive i privat regi fordelt på aldersgrupper (pct.)

Figuren viser andelen af befolkningen, der dyrker én eller flere aktiviteter i privat regi fordelt på aldersgrupper (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Landsplan=3.914).

At styrketræning og andre fitnessaktiviteter er mere populært i storbyerne end resten af landet afspejles tydeligt i andelen af betalende kunder eller medlemmer af forskellige fitnessudbydere. Den største fitnessudbyder, Fitness World, er især populær i storbyerne, der også har den største koncentration af centre. fitness dk, der har centre i hele landet, men er stærkest repræsenteret i hovedstadsområdet, har derfor størst tilslutning blandt københavnere, mens de foreningsdrevne fitnesscentre omvendt har flere medlemmer i Aarhus og i resten af landet end i København.

Tabel 2 viser, at mere end 4 ud af 10 aarhusianere og københavnere er kunde eller medlem hos den ene eller anden form for fitness-arrangør, hvilket er hhv. 7 og 9 procentpoint flere end på landsplan. Ser man udelukkende på de kommercielle fitnessudbydere markerer københavnere sig ved, at 41 pct. af alle københavnere har medlemskab. Samtidig har 36 pct. af aarhusianerne medlemskab hos kommercielle fitnessudbydere, mens andelen er 28 pct. på landsplan.

Tabel 2: Betalende kunde/medlem af fitness-arrangør (pct.)

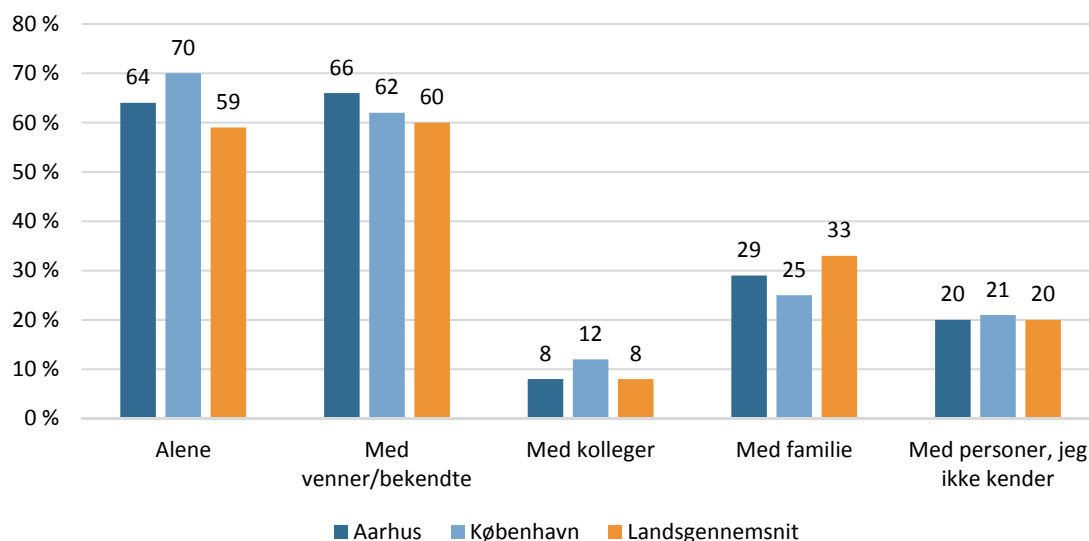
Fed: Signifikant forskel fra landsgennemsnit <i>Kursiv:</i> Signifikant forskel mellem Aarhus og København	Aarhus	København	Landsgennemsnit
Fitness World	22	25	12
fitness dk	3	8	4
Loop Fitness	2	0	2
Andet kommercielt fitnesscenter	7	6	8
Udendørs træning med instruktør	4	4	4
Foreningsdrevet fitnesscenter	6	3	7
Ikke fitnesskunde	58	56	65

Tabellen viser andelen af befolkningen, der er betalende kunde/medlem af fitness-arrangør (n Aarhus=890, n København=896, n Landsgennemsnit=3.220).

Hvorvidt motivationen for at dyrke flere individuelle motionsaktiviteter skyldes at færre dyrker foreningsidræt, bedre muligheder og/eller flere motionstilbud i storbyerne, eller om det skyldes en mere presset hverdag, der kræver meget fleksible træningstilbud, er ikke entydigt.

Figur 10 ser på de aktive borgeres sociale mønstre, hvor flere københavnere vælger at dyrke mindst én af deres aktiviteter alene, mens aarhusianerne oftest dyrker deres aktiviteter med venner eller bekendte. Til gengæld dyrker københavnere oftere sport eller motion med kolleger. Modsat de tidligere tabeller og figurer fokuserer figur 10 således udelukkende på de idrætsaktive borgere.

Figur 10: Socialt mønster i udøvelsen af sport og motion blandt idrætsaktive (pct.)

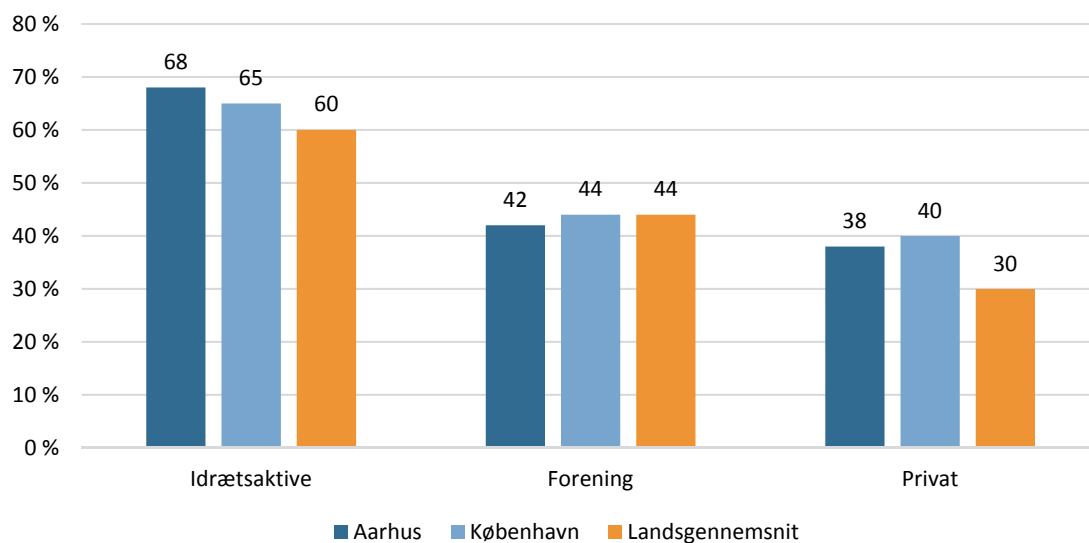
Figuren viser svarfordelingen blandt idrætsaktive på spørgsmålet 'Hvem dyrker du normalt sport/motion sammen med?' (n Aarhus=890, n København=896, n lands gennemsnit=3.220)

Studerende

I forhold til den store andel af unge tilflyttere i studiebyerne Aarhus og København er det interessant, at foreningsandelen er faldende blandt de yngre voksne, men den tilsvarende private andel er meget høj i disse aldersgrupper i forhold til landsgennemsnittet. En tese kunne være, at de kommercielle udbydere i storbyerne er bedre til at rekruttere nytilflyttede unge end foreningerne, eller det er det sted, de unge nytilflyttede søger hen, idet adgangsbARRIERERNE er mindre end i foreningerne.

Ser man udelukkende på de studerende i Aarhus og København, er andelen af de studerende, der er aktive i foreningsregi, dog hverken større eller mindre end på landsplan. Til gengæld er hele 40 pct. af de studerende i København og 38 pct. i Aarhus aktive i privat/kommercielt regi (fx i et fitnesscenter), hvorimod andelen på landsplan er 30 pct.

Figur 11: Studerendes aktivitetsniveau og organisering

Figuren viser andelen af studerende i Aarhus, København og på landsplan, der er idrætsaktive, foreningsaktive og aktive i privat regi (n Aarhus = 264, n København = 245, n lands gennemsnit = 588).

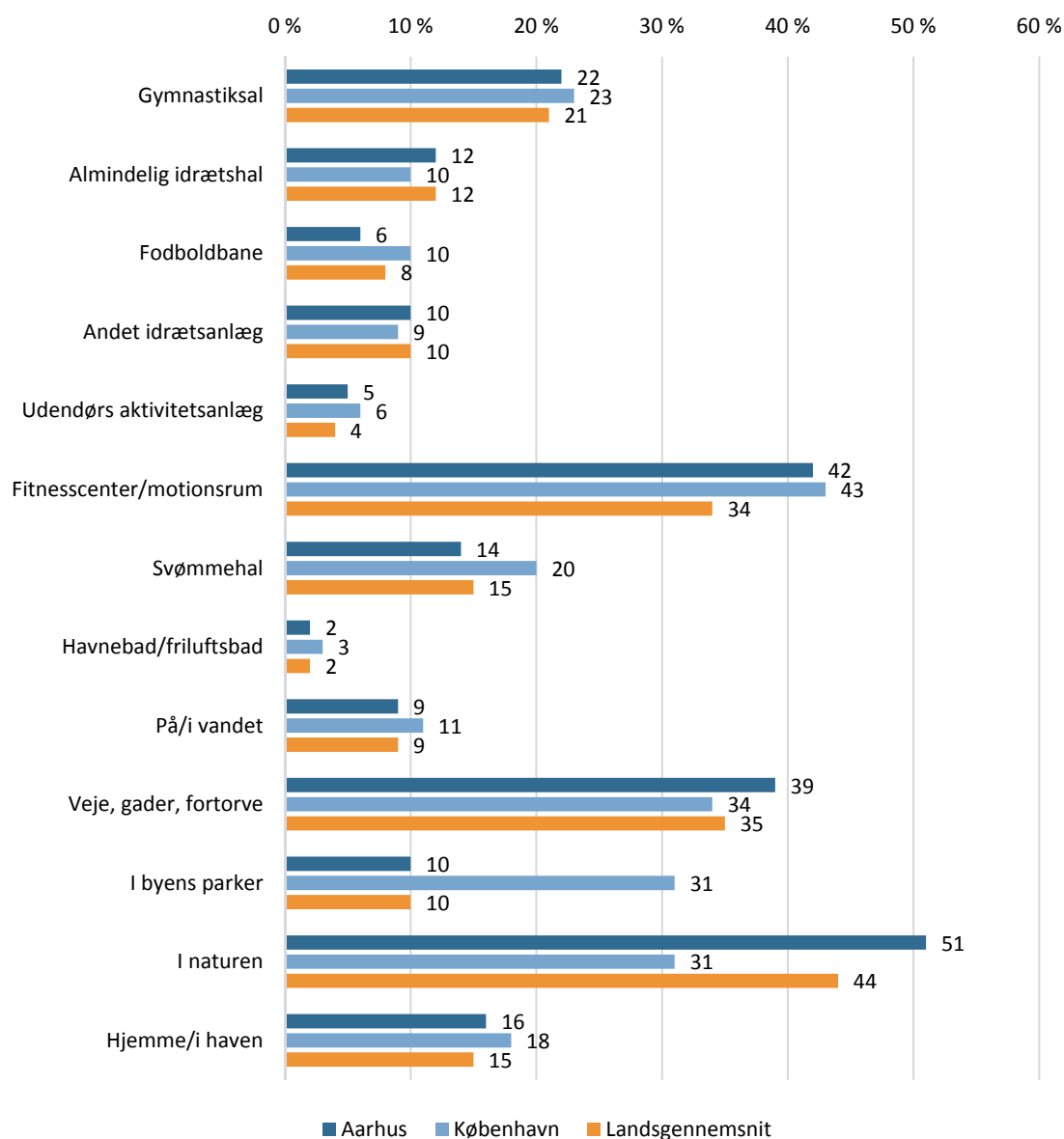
Faciliteter

Den store tilslutning til de private fitnesscentre i storbyerne giver også udslag i de faciliteter, borgerne bruger til at dyrke deres idrætsaktiviteter. Her er fitnesscentre og motionsrum blandt de mest benyttede idrætsfaciliteter.

De største variationer findes i de udendørs og grønne områder, hvor københavnernes i langt højere grad dyrker idræt i byens parker, mens aarhusianerne og borgerne i resten af landet i højere grad benytter naturen generelt som idrætsarena. Københavns store parker som Fælledparken, Valbyparken og Frederiksberg Have tilbyder mange muligheder for idrætslig udfoldelse, mens aarhusianerne har nem adgang til at benytte kommunens skove, søer/åer og kyster.

Netop den nemme adgang til naturen er et af Aarhus' 'landsbytræk', der er med til at adskille byen fra København, der omvendt har en storbyudfordring i afstanden til natur, men til gengæld har store parker med høj benyttelse.

Figur 12: Aktiviteter fordelt på faciliteter (pct.). Andel af idrætsaktive.

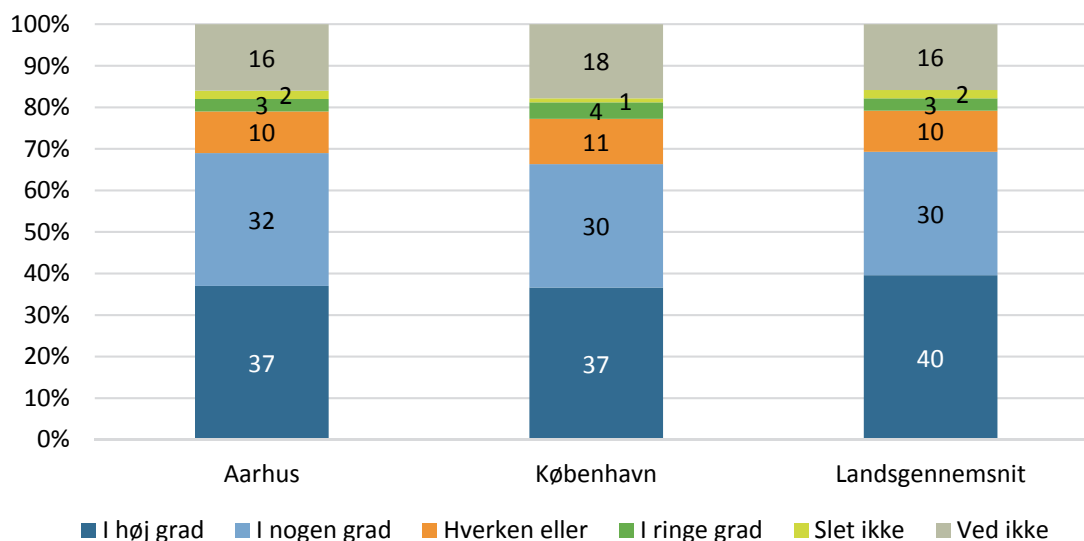
Andel af idrætsaktive på forskellige faciliteter (n Aarhus=890, n København=896, n Lands gennemsnit=3.220)

Forskellene i brugen af klassiske idrætsfaciliteter er dog mindre. De største forskelle ses i brugen af svømmehaller og fodboldbaner, hvor københavnere oftere end aarhusianerne dyrker deres aktiviteter.

Figur 13 viser et stabilt tilfredshedsniveau på tværs af de to byer, der ligner tilfredsheden på landsplan.

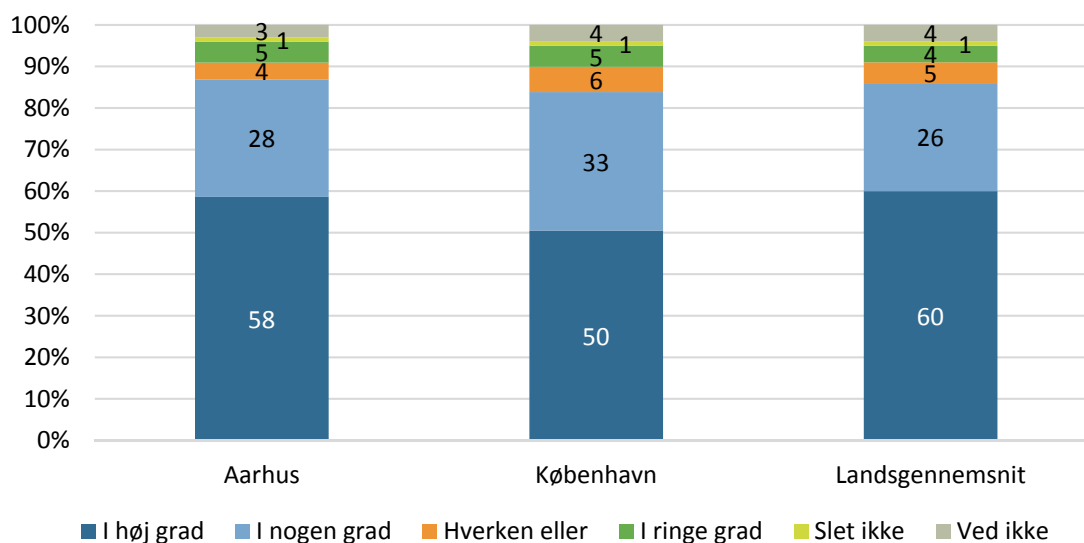
Tilfredsheden med adgangen til grønne områder er generelt høj i både Aarhus og København. Hvad enten der er tale om adgang til store parker i København eller en kombination af parker, skove og strande i Aarhus, ser det ud til at borgerne er meget tilfredse.

Figur 13: Tilfredshed med idrætsfaciliteter i nærområde (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Er du tilfreds med: - Idrætsfaciliteterne i dit nærområde' (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Lands gennemsnit=3.914)

Figur 14: Tilfredshed med adgang til udendørs stier/ruter/grønne områder i dit nærområde (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Er du tilfreds med: - Adgangen til udendørs stier/ruter/grønne områder i dit nærområde?' (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Lands gennemsnit=3.914).

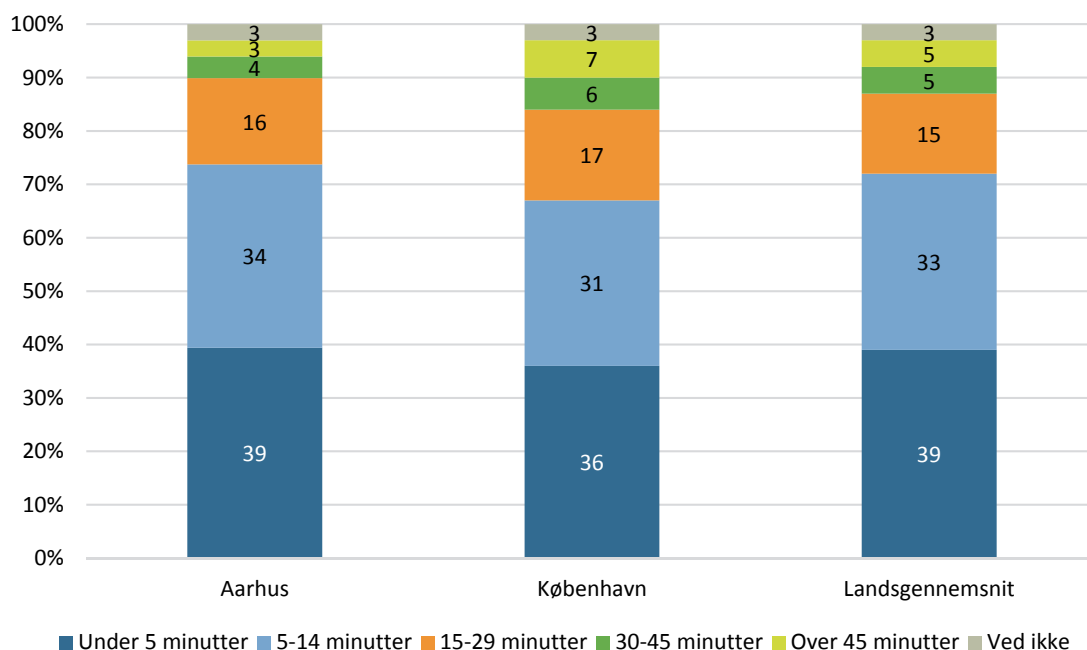
Transporttid til faciliteter

Den større brug af lettilgængelige fitnesscentre i storbyerne og københavnernes manglende brug af naturen tyder på, at det har betydning, at faciliteterne til sport og motion ligger i nærheden til borgerne. Hvis sport og motion skal passe ind i en travl hverdag, er det nødvendigt, at transporttiden til faciliteterne er beskednen.

Københavnerne bruger generelt lidt længere tid på transport til og fra de idrætsfaciliteter, de benytter, end aarhusianerne. Her understreges det, at københavnerne især har længere til naturen end aarhusianerne.

Hvor København på nogle punkter adskiller sig fra resten af landet, er der ingen klare 'storbytræk' over aarhusianernes transporttid, der i høj grad ligner landsgennemsnittet. Samme tendens viser sig i forhold til tilfredsheden med transporttiden, der dog sjældent varierer synderligt de to byer i mellem.

Figur 14: Gennemsnitlig transporttid til faciliteter (pct.)¹³

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvor lang transporttid har du til de idrætsfaciliteter, du benytter mest? (kun den ene vej)' (n Aarhus=890, n København=896, n Landsgennemsnit=3.220).

Tabel 4: Gennemsnitlig tilfredshed med transporttid (pct.)

	Aarhus	København	Landsgennemsnit
Jeg ville være villig til længere transporttid	22	18	22
Det er en acceptabel transporttid	68	72	68
Transporttiden er for lang	4	5	4
Ved ikke	5	5	5

Svarfordelinger blandt idrætsaktive på spørgsmålet 'Hvad synes du om transporttiden til faciliteten/faciliteterne?'.

Frivillighed

I 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' angiver 38 pct. af aarhusianerne, at de inden for det seneste år har dyrket én eller flere af deres idrætsaktiviteter i en forening, hvilket er på niveau med landsgennemsnittet, mens andelen er 32 pct. i København.

¹³ Valgmuligheden 'Hjemme/i haven' er ikke talt med.

Samme billede tegner sig i andelen af aktive foreningsmedlemmer, hvor København adskiller sig negativt fra både Aarhus og resten af landet, idet kun hver femte københavnner svarer, at de er aktivt medlem af en idrætsforening. Samtidig udfører en mindre andel af københavnnerne frivilligt foreningsarbejde i forhold til Aarhus, der også her er nogenlunde på niveau med resten af landet.

Selvom tallene korrigeres for den lavere andel af foreningsaktive københavnere, forbliver billedet det samme. Københavnerne ser ud til at have et mindre frivilligt engagement i idrætsforeningerne end aarhusianerne, der generelt ligger på niveau med landsgennemsnittet. Eksempelvis er hver tiende foreningsaktive aarhusianer (der dyrker mindst én aktivitet i foreningsregi) leder eller har en bestyrelses-/udvalgspost, mens der er tale om hver tyvende foreningsaktive københavnner. Derudover angiver 74 pct. af de foreningsaktive københavnere, at de ikke deltager i nogen form for frivilligt arbejde, mens andelen er 64 pct. blandt aarhusianere og 61 pct. på landsplan.

Analyser af de bagvedliggende årsager viser, at ligesom det var tilfældet på landsplan, er det især mændene, der udfører frivilligt arbejde i foreningerne. I København deltager kvinderne i langt mindre grad end mændene. Det lave frivillige engagement ser altså især ud til at skyldes en meget lav grad af frivillighed blandt de københavnske kvinder, om end både mænd og kvinder generelt har et mindre frivilligt engagement end i resten af landet.

Det er altså ikke blot fordi, andelen af foreningsaktive i København er lavere, at der er færre københavnere, der deltager i det frivillige foreningsarbejde. En mindre andel foreningsaktive og et lavere frivilligt engagement blandt de foreningsaktive er med til at skabe et svagere foreningsliv i København sammenlignet med både Aarhus og resten af landet. Hvorvidt den lavere grad af frivillighed er årsag til den lavere foreningsdeltagelse, eller om der kan være tale om den modsatte sammenhæng giver tallene dog intet svar på.

Tabel 5: Frivillighed (pct.)

Fed: Signifikant forskel fra landsgennemsnit <i>Kursiv:</i> Signifikant forskel mellem Aarhus og København	Aarhus	København	Landsgennemsnit
Aktivt medlem	28	20	29
Passivt medlem	5	5	6
Deltager i medlemsmøder	9	7	10
Er leder/har bestyrelses- eller udvalgspost	5	2	4
Er træner/instruktør	5	3	5
Andet foreningsarbejde	6	3	8

Tabellen viser andelen af alle borgere, der deltager i det frivillige foreningsliv (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Landsgennemsnit=3.914).

Tabel 6: Frivillighed blandt kønnene (pct.)

	Aarhus		København		Landsgennemsnit	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
Aktivt medlem	23	33	12	29	24	34
Passivt medlem	3	6	5	6	5	8
Deltager i medlemsmøder	7	12	4	11	7	13
Er leder/har bestyrelses- eller udvalgspost	3	7	1	2	3	6
Er træner/instruktør	3	7	2	5	4	7
Andet foreningsarbejde	5	8	1	6	5	10
Ingen	88	78	94	84	86	74

Tabellen viser andelen af alle borgere, der deltager i det frivillige foreningsliv fordelt på køn (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Landsgennemsnit=3.914).

Aktivitet i hverdagen

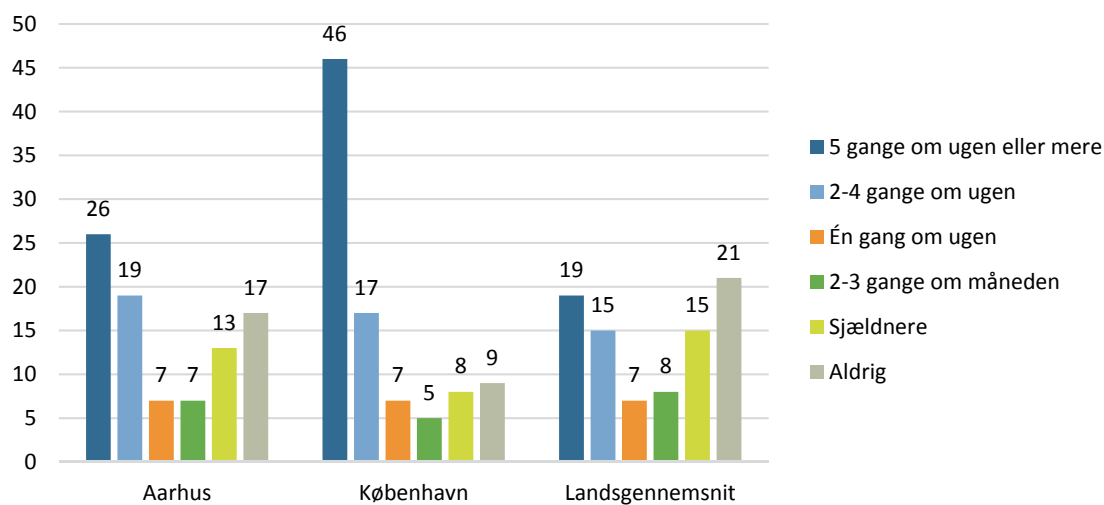
Ud over sport og motion i fritiden dyrker mange danskere også fysisk aktivitet i hverdags-sammenhænge, hvor især borgerne i storbyerne adskiller sig fra andre dele af landet.

Den største forskel på København og resten af landet findes, når borgerne skal angive, hvor ofte de bruger cyklen som transportmiddel. Næsten halvdelen af alle københavnere cykler fem gange eller oftere hver uge sammenlignet med lidt over hver fjerde aarhusianer. Kun ca. hver tiende københavnere bruger aldrig cyklen som transportmiddel, hvilket er langt mindre end i resten af landet. Heri ligger sandsynligvis årsagen til, at københavnere generelt bruger længere tid på transport til deres idrætsaktiviteter.

Københavnere går også mere end resten af landet, men laver til gengæld mindre fysisk havearbejde. Her er tale om klassiske storbykendetegn, hvor mange hverdagsaktiviteter er inden for gåafstand, ligesom mange bor i lejligheder frem for enfamiliehuse med haver.

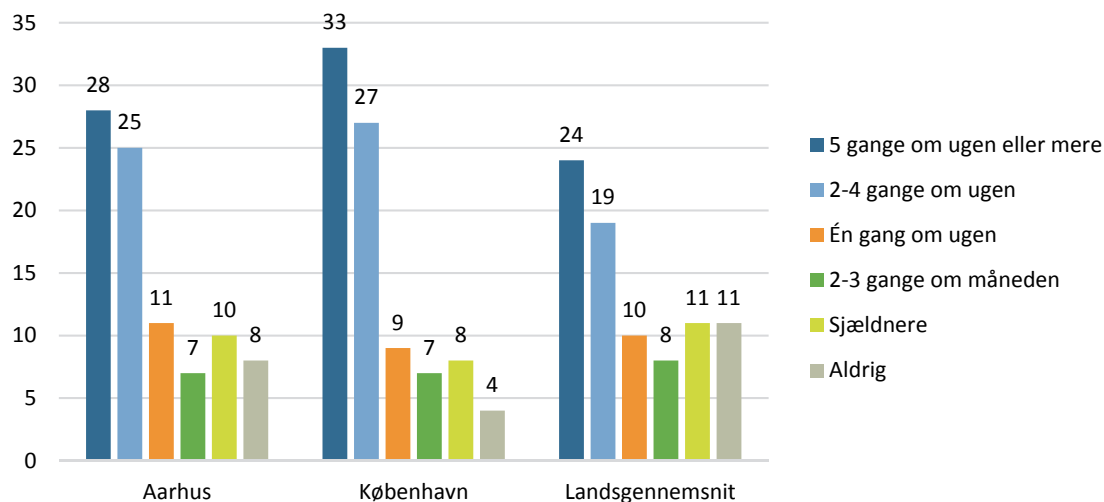
Aarhusianerne følger til dels disse storbykendetegn, om end i mindre skala. Flere aarhusianere bruger både cykling og gang som transport, sammenlignet med landsgennemsnittet.

Figur 15: Cyklings som transport (pct.)

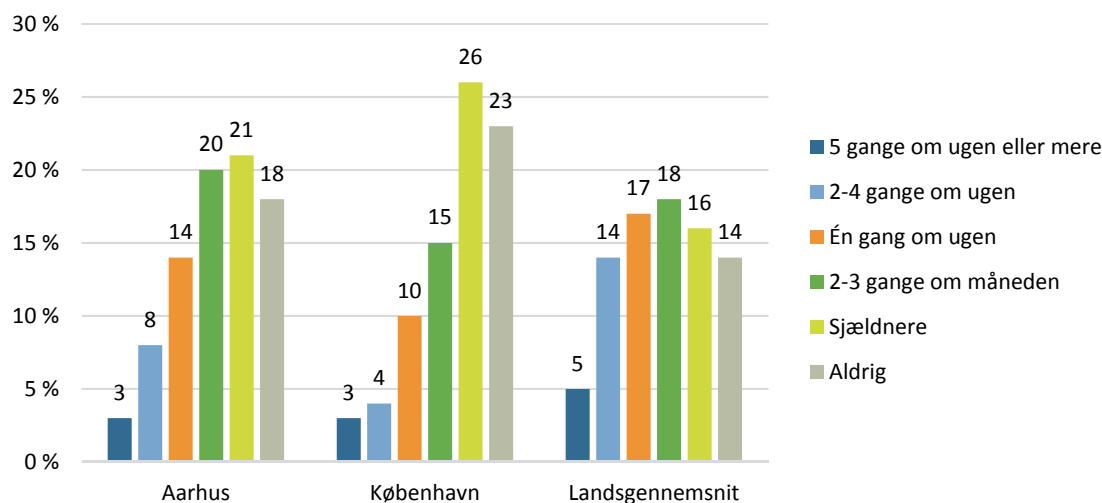
Figuren viser andel af alle borgere, der har angivet hvor ofte de bruger cyklings som transport (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Total=3.914).

Figur 16: Gang som transport (pct.)

Figuren viser andel af alle borgere, der har angivet hvor ofte de bruger gang som transport (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Total=3.914).

Figur 17: Fysisk krævende hus/havearbejde (pct.)

Figuren viser andel af alle borgere, der har angivet hvor ofte de udfører fysisk krævende hus/havearbejde (n Aarhus=1.024, n København=1.079, n Total=3.914).

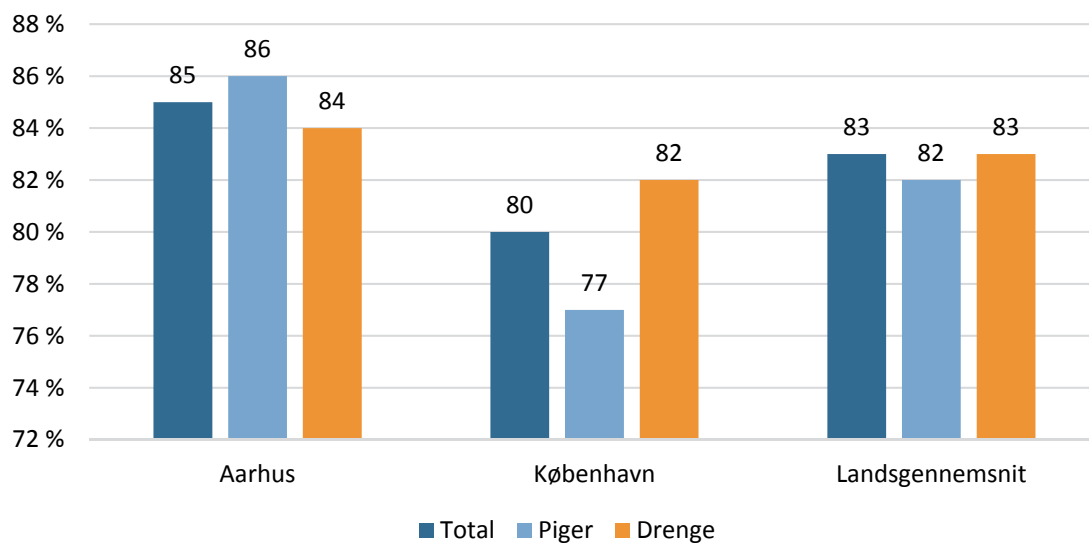
Børn

Eftersom der i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen kun blev udsendt ekstra spørgeskemaer til voksne i København og Aarhus, er datagrundlaget for en undersøgelse af børnenes idrætsvaner i de to byer noget mindre¹⁴. De følgende analyser skal læses i dette lys.

De kommunale såvel som den landsdækkende idrætsvaneundersøgelser viser, at børns idrætsdeltagelse følger forældrenes. Høj idrætsdeltagelse blandt forældrene betyder høj idrætsdeltagelse blandt børn (Pilgaard & Rask, 2016 Forsberg & Nielsen, 2016). Det samme er tilfældet i Aarhus og København. Her følger børn billedet blandt voksne, hvor de aarhusianske børn er mere aktive end jævnaldrende københavnere. Det viser sig, at det især er de aarhusianske piger, der er markant mere aktive end de københavnske piger.

¹⁴ Kun 145 børn fra Aarhus Kommune og 235 børn fra Frederiksberg Kommune og Københavns Kommune.

Figur 18: Dyrker du normalt sport/motion? (pct.)

Figuren viser andelen børn, der har svaret 'Ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?' (n Aarhus=145, n København=235, n Landsgennemsnit=3.221).

Som det var tilfældet blandt voksne, varierer også de københavnske børns aktivitetsvalg på mange måder fra resten af landet.

Københavnerne går i højere grad til svømning og dans, men dyrker til gengæld ikke i lige så høj grad mange af de klassiske idrætsgrene som fodbold, gymnastik og håndbold. De aarhusianske børn følger derimod i højere grad tendenserne på landsplan.

Tabel 7: De mest populære idrætsaktiviteter blandt børn (pct.)

Fed: Signifikant forskel fra landsgennemsnit <i>Kursiv:</i> Signifikant forskel mellem Aarhus og København	Aarhus	København	Landsgennemsnit
Fodbold	41	29	37
Svømning	41	43	35
Gymnastik	26	18	24
Løb	17	21	18
Trampolin	21	9	17
Løbehjul	23	20	15
Håndbold	11	6	13
Styrketræning	10	8	12
Dans (alle former)	11	19	12
Spejder	8	10	11
Badminton	12	8	9
Rulleskøjter	8	10	8
Ridning	4	6	8
Kampsport ¹⁵	7	9	7
Skateboard/waveboard	10	9	6

Figuren viser andelen af børn, der dyrker de mest populære idrætsgrene (n Aarhus=145, n København=235, n Landsgennemsnit=3.221).

Opdeles børnenes aktiviteter i en række overordnede kategorier, viser tabel 8, at Aarhus og København ud over mindre forskelle kun på enkelte parametre adskiller sig fra resten af landet.

Andelen af aarhusianske børn, der dyrker aktiviteter uden bold som eksempelvis løb, gymnastik, cykling, ridning og lignende, er mindre end både i København og landsgennemsnittet uden dog at være signifikant. En stor del af denne forskel forklares af, at kun 59 pct. af pigerne i Aarhus dyrker disse aktiviteter, hvilket adskiller sig signifikant fra pigerne i København (75 pct.) og på landsplan (72 pct.).

Vandsportsaktiviteter som svømning, roning, sejlsport og surfing dyrkes i højere grad i Aarhus og København i forhold til landsgennemsnittet, men forskellen er kun signifikant for de københavnske unge, hvor forskellen i høj grad forklares med, at hele 50 pct. af de københavnske piger dyrker en vandsportsaktivitet mod 43 pct. i Aarhus og 39 pct. på landsplan.

Den sidste kategori, 'Øvrige aktiviteter', der dækker over hobbyaktiviteter som skydning, fiskeri, spejder og rollespil, dyrkes i mindre grad i Aarhus end i København og på landsplan. Dette skyldes især, at kun 11 pct. af de aarhusianske piger dyrker disse aktiviteter, hvilket er signifikant forskelligt fra de københavnske piger.

¹⁵ Boksning, karate, aikido, taekwondo, judo, brydning, fægtning mv.

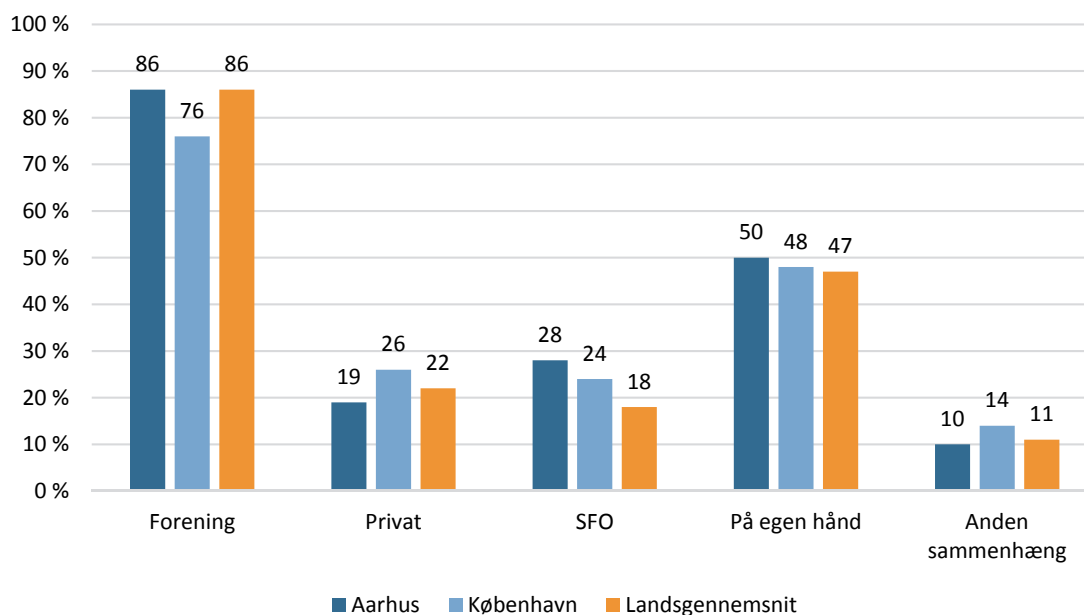
Tabel 8: Børnenes valg af aktiviteter, kategoriseret (pct.)

Fed: Signifikant forskel fra landsgennemsnit <i>Kursiv:</i> Signifikant forskel mellem Aarhus og København	Aarhus	København	Landsgennemsnit
Holdsport	52	44	50
Individuelle boldspil	19	15	16
Aktiviteter uden bold	50	62	58
Streetaktiviteter	37	30	30
Fitness	14	11	14
Vandsportsaktiviteter	42	43	37
Øvrige aktiviteter	13	21	22

Figuren viser andelen af børn, der dyrker aktiviteter inden for hver kategori (n Aarhus=145, n København=235, n Landsgennemsnit=3.221).

Blandt børnene i storbyerne foregår langt størstedelen af aktiviteterne i foreningsregi, selvom københavnere er mindre repræsenteret i foreningerne end resten af landet. I stedet dyrker flere københavnske børn idræt i privat eller kommercielt regi, hvilket afspejler tendensen blandt voksne. Omvendt er børnene i storbyerne mere aktive i SFO'en end børn i resten af landet.

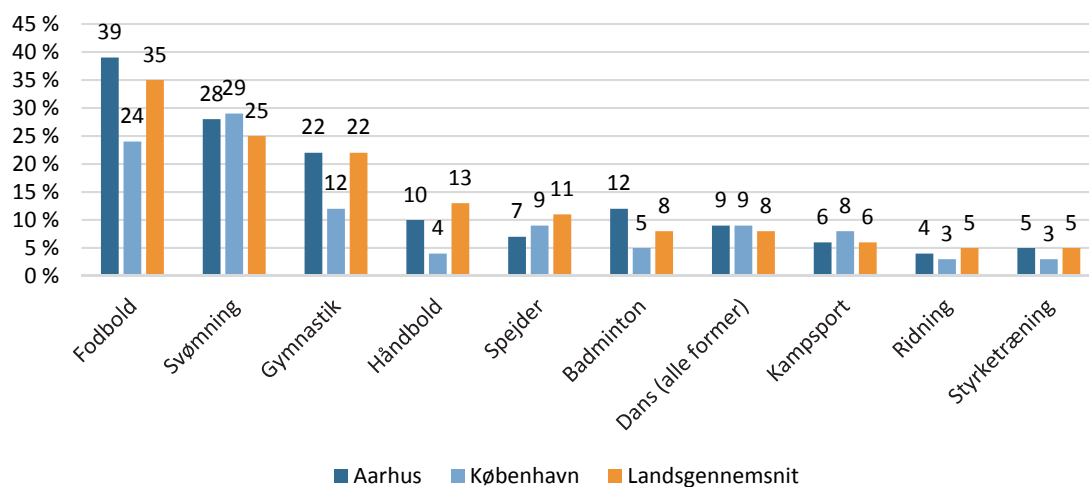
Figur 19: Organisering af børnenes idrætsaktiviteter (pct.)

Figuren viser organiseringen af børnenes motions- og sportsaktiviteter (n Aarhus=145, n København=235, n Landsgennemsnit=3.221).

En oversigt over de mest populære foreningsidrætter viser, at det især er de store traditionelle idrætsgrene som fodbold, gymnastik, håndbold og badminton, som københavnere dyrker i mindre grad i foreningerne.

Figur 20: De mest populære foreningsidrætter blandt børn (pct.)

Figuren viser de mest populære idrætsgrene, der dyrkes i foreningsregi (n Aarhus=145, n København=235, n Lands gennemsnit=3.221).

Klare forskelle mellem København og resten af landet findes især i forhold til faciliteterne, som børnene dyrker deres aktiviteter i. Københavnske børn dyrker således i mindre grad aktiviteter i idrætshaller, på fodboldbaner og derhjemme, men dyrker i stedet idræt i byens parker og gymnastiksale.

De aarhusianske børn viser omvendt ingen tegn på 'storbyendenser', men følger i høj grad tendenserne i resten af landet.

Tabel 9: Børnenes aktiviteter fordelt på faciliteter (pct.).

Fed: Signifikant forskel fra landsgennemsnit <i>Kursiv:</i> Signifikant forskel mellem Aarhus og København	Aarhus	København	Landsgennemsnit
Gymnastiksal	41	52	42
Almindelig idrætshal	52	37	53
Fodboldbane	42	29	37
Andet idrætsanlæg	16	21	18
Udendørs aktivitetsanlæg	17	21	15
Fitnesscenter/motionsrum	6	7	10
Svømmehal	41	42	35
Havnebad/friluftsbad	3	7	3
På/i vandet	7	9	9
Veje, gader, fortove	31	32	29
I byens parker	5	23	7
I naturen	22	24	28
Hjemme/ i haven	33	22	31
Andet sted	13	14	12

Tabellen viser fordelingen af børns idrætsaktiviteter på faciliteter (n Aarhus=145, n København=235, n Landsgennemsnit=3.221).

Afrunding: Storbytendenser

På baggrund af notatets gennemgang af idrætsvanerne i København og Aarhus tegnes i denne afrunding et billede af nogle af de overordnede tendenser og sammenhænge, der går på tværs af notatets analyser og kan karakteriseres som 'storbytendenser', og som karakteriserer idrætten og idrættens udfordringer i storbyerne København og Aarhus.

Den landsdækkende undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner indikerer en vis sammenhæng mellem idrætsdeltagelse og urbanisering, hvor en højere grad af urbanisering betyder, at man kan forvente en højere idrætsdeltagelse. Sammenhængen gælder især for Aarhus, Odense og Aalborg, hvor den største idrætsdeltagelse observeres, mens lavere grad af urbanisering hænger sammen med lavere idrætsdeltagelse. Idrætsdeltagelsen i København og hovedstadsområdet ligger dog en smule lavere end de andre storbyer og er i stedet på niveau med andre større provinsbyer med mere end 15.000 indbyggere.

Notatets resultater peger på, at københavnernes underpræsterer i forhold til det generelt høje uddannelsesniveau.

Analyserne viser, at københavnernes generelt er mindre aktive med sport og motion i fritiden end aarhusianerne, men selvom de er på samme aktivitetsniveau som landsgennemsnittet, er storbyernes borgere alligevel mere fysisk aktive end resten af landet. Borgerne i storbyerne – og især i København – er nemlig mere fysisk aktive i deres hverdag, da især cykling og gang som transport erstatter stillesiddende transport i biler og offentlig transport. Aarhus følger samme storbyspor om end i mindre grad.

Københavnernes foreningsliv er mindre stærkt

Notatet peger på en overordnet tendens, hvor københavnernes med alderen er mindre aktive i foreningsregi, mens andelen, der dyrker idræt i privat regi og på egen hånd, er på niveau med aarhusianerne. Dog viser forskellene i foreningsaktivitet sig ikke utvetydigt i københavnernes aktivitetsvalg. På den ene side er københavnernes mindre aktive i enkelte klassiske foreningsidrætter som badminton og håndbold, men på den anden side er københavnernes især glade for fodbold og svømning, der også er kerneaktiviteter i foreningerne.

En forklaring ser ud til at være, at københavnernes i højere grad dyrker klassiske foreningsidrætter i andre sammenhænge end i de almindelige foreninger. Færre københavnere dyrker svømning i forening, mens andelen af fodboldspillende københavnere, der spiller fodbold i forening, er 59 pct., sammenlignet med 64 pct. i Aarhus og 74 pct. på landsplan.

Sammen med et forholdsvist lavt frivilligt foreningsengagement er det københavnske foreningsliv således mindre stærkt i forhold til både Aarhus og resten af landet.

Dog ser det ikke ud til, at den organiserede idræt i foreningerne i hverken København eller Aarhus vil svækkes i takt med de mange tilflyttere. Blandt studerende, der udgør en stor del af tilflytterne, er både de københavnske og aarhusianske studerende særdeles aktive i

forhold til deres medstuderende i resten af landet. Derudover er andelen af studerende, der er aktive i foreningsregi i de to storbyer, hverken større eller mindre end på landsplan.

Samtidig er hele 40 pct. af de studerende i København og 38 pct. i Aarhus aktive i privat/kommercielt regi (fx i et fitnesscenter), hvorimod andelen på landsplan er 30 pct. Det tyder dog ikke på, at de kommercielle aktører har en negativ indflydelse på foreningernes tag i de (tilflyttende) studerende, men antyder til gengæld, at de kommercielle aktører er gode til at få tag i nytilkomne til byerne.

Sammenholdes storbyborgernes aktivitetsvalg med oversigten over borgernes brug af faciliteter – hvor det fremgår, at 43 pct. af alle københavnere og 42 pct. af alle aarhusianere dyrker én eller flere aktiviteter i et af de mange (kommercielle) fitnesscentre eller motionsrum i storbyerne – tyder meget på, at fitnesscentrene har opfanget et behov blandt storbyernes borgere for at dyrke idræt.

Dette understreges af, at de to byers borgere – og især københavnere – i høj grad ser ud til at vælge motionsaktiviteter, der er uafhængige af de klassiske idrætsfaciliteters begrænsninger i adgang og tilgængelighed.

Alt i alt tegnes et billede, hvor København markerer sig stærkest med en række tendenser indenfor sport og motion, der kan karakteriseres som unikke for storbyen, mens tendenserne kan spores, men i mindre grad slår igennem i Aarhus. I stedet ser Aarhus ud til at følge to spor i form af et storbyspor, der følger de stærkeste storby-/københavnertendenser og et spor, der i højere grad lægger sig op ad udviklingen på landsplan. Derfor ser det ud til at give mening at tale om, at Aarhus er både 'storby' og 'landsby' i én.

Litteratur

Esbjerg Kommune, Københavns Kommune, Aarhus Kommune, Odense Kommune, & Aalborg Kommune (2015). *6-By: Nøgletal 2015*. Esbjerg: Esbjerg, København, Aarhus, Odense, Randers og Aalborg Kommune.

Forsberg, Peter og Nielsen, Christian Gjersing (2016). *Fremtidens idrætsfaciliteter i Frederiksberg Kommune. Baggrundsrapport*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Forsberg, Peter og Pilgaard, Maja (2015). *Idrætsfaciliteter i Ballerup Kommune. Faciliteter, foreninger og borgere på idrætsområdet i Ballerup Kommune*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Ibsen, Bjarne og Ottesen, Laila Susanne (2000). *Forsamles og forenes om idræt*. Lokale & Anlægsfonden.

Københavns Kommune. (2011). *Københavns Kommune: Kultur og Fritidspolitik 2011-2015*. København: Københavns Kommune.

Pilgaard, Maja & Rask, Steffen (2016). *Danskernes motions- og sportsvaner 2016*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, Maja (2016): *Idræts- og bevægelsespolitikken i Gentofte Kommune*, København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, Maja & Toft, Ditte (2010). *Idræt og motion – Hvor er Århus? Kortlægning af idrætten i Århus – Aarhus Europæisk Kulturhovedstad 2017*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, Maja og Forsberg, Peter (2015). *Analyse af idræts- og bevægelsesfaciliteter i Gladsaxe Kommune*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Storm, Rasmus og Rask, Steffen (2016). *Det københavnske idrætsliv – Hvordan ser det ud? En vidensoversigt*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Thøgersen, Malene og Iversen, Evald B. (2014). *Den kommunale støtte til idrætsforeninger – Succes eller søvepude?* i Samfundets idræt (red. Eskelund, Klaus og Skovgaard, Thomas), Syddansk Universitetsforlag.

